

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

14. listopada 2004. (*)

„Sloboda pružanja usluga – Slobodno kretanje robe – Ograničenja – Javni poredak –
Ljudsko dostojanstvo – Zaštita temeljnih vrijednosti utvrđenih nacionalnim
ustavom – „Igranje ubijanja”

U predmetu C-36/02,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 234. UEZ-a, koji je uputio
Bundesverwaltungsgericht (Njemačka), odlukom od 24. listopada 2001., koju je Sud
zaprimio 12. veljače 2002., u postupku

Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs-GmbH

protiv

Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: P. Jann, predsjednik vijeća, A. Rosas (izvjestitelj), R. Silva de Lapuerta,
K. Lenaerts i S. von Bahr, suci,

nezavisna odvjetnica: C. Stix-Hackl,

tajnik: M.-F. Contet, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 4. veljače 2004.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs-GmbH, P. Tuxhorn, *Rechtsanwalt*,
- za Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn, F. Montag, *Rechtsanwalt*,
- za njemačku vladu, W.-D. Plessing, u svojstvu agenta,
- za Komisiju Europskih zajednica, M. Patakia i C. Schmidt, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 18. ožujka 2004.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 49. do 55. UEZ-a o slobodi pružanja usluga i članaka 28. do 30. UEZ-a o slobodnom kretanju robe.
- 2 Pitanje koje je Sudu uputio Bundesverwaltungsgericht bilo je postavljeno u okviru „revizije” koju je pred tim sudom zatražilo društvo Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs-GmbH (u daljnjem tekstu: Omega) i kojom je to društvo osporilo sukladnost naloga o zabrani koji je 14. rujna 1994. protiv njega izdao Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn (u daljnjem tekstu: policijsko tijelo u Bonnu) s pravom Zajednice.

Činjenice, glavni postupak i prethodno pitanje

- 3 Omega je društvo osnovano u skladu s njemačkim pravom koje je od 1. kolovoza 1994. u Bonnu (Njemačka) gospodarski iskorištavalo instalaciju poznatu pod nazivom „laserdrome”, koja je uobičajeno namijenjena za bavljenje „laserskim sportom”. Ta se instalacija nastavila gospodarski iskorištavati i nakon 14. rujna 1994. jer je Verwaltungsgericht Köln (Njemačka) rješenjem od 18. studenoga 1994. Omegi izdao privremeno odobrenje za nastavak gospodarskog iskorištavanja instalacije. Oprema koju je Omega upotrebljavala u svojem objektu, koja je među ostalim uključivala uređaje za ciljanje laserom slične poluautomatskim puškama i senzore učvršćene u koridorima za pucanje ili na jaknama koje nose igrači, prvotno je bila razvijena iz dječje igračke koja je bilo slobodno dostupna na tržištu. Budući da se ta oprema pokazala tehnički neprikladnom, Omega je od neutvrđenog datuma, ali poslije 2. prosinca 1994., počela upotrebljavati opremu koju je isporučilo britansko društvo Pulsar International Ltd (koje je kasnije postalo društvo Pulsar Advanced Games Systems Ltd, u daljnjem tekstu: Pulsar). Međutim, ugovor o franšizi s Pulsarom potpisan je tek 29. svibnja 1997.
- 4 Čak i prije javnog otvaranja „laserdromea” dio je stanovništva iskazao svoje nezadovoljstvo projektom. Početkom 1994. policijsko tijelo u Bonnu naložilo je Omegi da dostavi precizan opis odvijanja igre namijenjene za „laserdrome” te je dopisom od 22. veljače 1994. obavijestilo Omegu o svojoj namjeri izdavanja naloga o zabrani ako bi tamo bilo moguće „igrati se ubijanja” ljudi. Omega je 18. ožujka 1994. odgovorila da igra uključuje samo pucanje na nepokretne senzore postavljene u koridorima za pucanje.
- 5 Nakon što je utvrdilo da je cilj igre koja se igrala u „laserdromeu” uključivao i gađanje senzora na jaknama koje su nosili igrači, policijsko tijelo u Bonnu izdalo je 14. rujna 1994. nalog protiv Omega kojim joj je zabranjeno „da u svojem [...] objektu omogućuje ili dopušta igre koje za cilj imaju pucanje na ljudske mete laserskim zrakama ili drugim tehničkim uređajima (kao što su, na primjer, infracrvene zrake), odnosno ‚igranje ubijanja’ ljudi bilježenjem uspješnih pogodaka” pod prijetnjom novčane kazne od 10.000 DEM za svaku igru odigranu protivno nalogu.
- 6 Taj je nalog bio izdan na temelju ovlasti dodijeljenih člankom 14. stavkom 1. Ordnungsbehördengesetza Nordrhein-Westfalen (zakona koji se primjenjuje na

policijska tijela Sjeverne Rajne-Vestfalije, u daljnjem tekstu: OBG NW), koji propisuje:

„Policijska tijela mogu poduzeti potrebne mjere kako bi u pojedinačnom slučaju spriječila opasnost za javni red ili sigurnost.”

- 7 U skladu s nalogom o zabrani od 14. rujna 1994., igre koje su se odvijale u Omeginom objektu bile su opasnost za javni red, jer su simulirano ubijanje ljudi i umanjivanje značaja nasilja koje ono uzrokuje protivni temeljnim vrijednostima koje prevladavaju u javnom mnijenju.
- 8 Bezirksregierung Köln (lokalno upravno tijelo u Kölnu) odbio je 6. studenoga 1995. prigovor koji je Omega uložila protiv tog naloga. Presudom od 3. rujna 1998. Verwaltungsgericht Köln odbio je spornu tužbu. Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Njemačka) jednako je tako 27. rujna 2000. odbio Omeginu žalbu.
- 9 Omega je zatim podnijela zahtjev za reviziju pred Bundesverwaltungsgerichtom. U prilog svojoj reviziji tvrdila je, među brojnim drugim razlozima, da se osporenim nalogom krši pravo Zajednice, osobito sloboda pružanja usluga iz članka 49. UEZ-a, jer su se u njezinom „laserdromeu” morali upotrebljavati oprema i tehnika koje je isporučilo britansko društvo Pulsar.
- 10 Bundesverwaltungsgericht smatra da zahtjev za reviziju koji je podnijela Omega valja odbaciti u skladu s nacionalnim pravom. Međutim, pita se je li to rješenje u skladu s pravom Zajednice, osobito člancima 49. do 55 UEZ-a o slobodi pružanja usluga i člancima 28. do 30. o slobodnom kretanju robe.
- 11 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, Oberverwaltungsgericht je ispravno presudio da je gospodarsko iskorištavanje „igre ubijanja” u Omeginom „laserdromeu” povreda ljudskog dostojanstva, pojma utvrđenog u članku 1. stavku 1. prvoj rečenici njemačkoga temeljnog zakona.
- 12 Sud koji je uputio zahtjev navodi da je ljudsko dostojanstvo ustavno načelo koje može biti povrijeđeno ponižavajućim postupanjem protivnika, što ovdje nije slučaj, ili buđenjem odnosno poticanjem ponašanja igrača kojim se uskraćuje temeljno pravo svake osobe na priznanje i poštovanje, kao što je u ovom slučaju prikazivanje fiktivnih djela nasilja za potrebe igre. Najviše ustavne vrijednosti kao što je ljudsko dostojanstvo nije se moguće odreći u okviru zabave. Temeljnim pravima na koja se poziva Omega ne može se, s obzirom na nacionalno pravo, izmijeniti ta ocjena.
- 13 U vezi s primjenom prava Zajednice, sud koji je uputio zahtjev smatra da se osporenim nalogom krši sloboda pružanja usluga iz članka 49. UEZ-a. Omega je sklopila ugovor o franšizi s britanskim društvom kojemu se onemogućuje pružanje usluga svojem njemačkom korisniku, pri čemu ono isporučuje usporedive usluge u državi članici u kojoj ima sjedište. Valja uzeti u obzir i moguću povredu slobodnog kretanja robe iz članka 28. UEZ-a u mjeri u kojoj Omega želi u Ujedinjenoj Kraljevini nabavljati robu za opremanje svojeg „laserdromea”, osobito uređaje za ciljanje laserom.

- 14 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je glavni postupak prilika za detaljnije određivanje uvjeta koji su pravom Zajednice utvrđeni za ograničenje određene kategorije usluga ili uvoza određene robe. Ističe da su u skladu sa sudskom praksom Suda prepreke slobodi pružanja usluga proizišle iz nacionalnih mjera koje se primjenjuju bez razlike dopuštene samo ako su te mjere opravdane važnim razlozima u općem interesu, ako su prikladne za osiguranje ostvarenja željenog cilja i ako ne prekoračuju ono što je potrebno za njegovo postizanje. Za ocjenu potrebe za tim mjerama i njihove proporcionalnosti nije od značaja da je druga država članica možda donijela drukčije mjere zaštite (vidjeti presude od 21. rujna 1999., Läärä i dr., C-124/97, Zb., str. I-6067., t. 31., 35. i 36., i od 21. listopada 1999., Zenatti, C-67/98, Zb., str. I-7289., t. 29., 33. i 34.).
- 15 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita se je li, u smislu presude od 24. ožujka 1994., Schindler (C-275/92, Zb., str. I-1039.), zajedničko razumijevanje prava u svim državama članicama preduvjet za to da te države mogu po vlastitom nađenju ograničiti određenu kategoriju usluga zaštićenih Ugovorom o EZ-u. Na temelju takvog tumačenja gore navedene presude Schindler, može biti teško potvrditi osporeni nalog ako nije moguće utvrditi zajedničko razumijevanje prava pri ocjenjivanju u državama članicama zabavnih igara u kojima se simulira ubijanje.
- 16 Ističe da gore navedene presude Läärä i dr. i Zenatti, donesene nakon gore navedene presude Schindler, mogu odavati dojam da se Sud više ne pridržava strogo potrebe za zajedničkim razumijevanjem prava za ograničavanje slobode pružanja usluga. Ako je to slučaj, pravom Zajednice, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, više se ne sprječava potvrđivanje osporenog naloga. Zbog temeljne važnosti načela ljudskog dostojanstva, u pravu Zajednice i u njemačkom pravu, više nema potrebe za daljnjim razmatranjem proporcionalnosti nacionalne mjere kojom se ograničava sloboda pružanja usluga.
- 17 U tim je okolnostima Bundesverwaltungsgericht odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:
- „Je li u skladu s odredbama Ugovora o osnivanju Europske zajednice o slobodi pružanja usluga i slobodnom kretanju robe da određena gospodarska djelatnost, u ovom slučaju gospodarsko iskorištavanje takozvanog „laserdromea” u kojem se simulira ubijanje ljudi, bude zabranjena nacionalnim pravom jer je protivna temeljnim vrijednostima utvrđenim ustavom?”

Dopuštenost prethodnog pitanja

- 18 Policijsko tijelo u Bonnu propituje dopustivost prethodnog pitanja, a osobito primjenjivost pravila prava Zajednice o temeljnim slobodama u ovom sporu. Prema njegovom mišljenju, nalog o zabrani od 14. rujna 1994. nije imao učinak ni na kakvo poslovanje prekograničnog karaktera i stoga se tim nalogom nisu mogle ograničiti temeljne slobode zajamčene Ugovorom. Tvrdi da na dan donošenja naloga instalacija koju je Pulsar ponudio dostaviti Omegi još nije bila isporučena i nikakav ugovor o franšizi nije obvezivao Omegu na prihvaćanje varijante igre na koju se nalog odnosi.
- 19 Međutim, valja istaknuti da u skladu s ustaljenom sudskom praksom samo nacionalni sudovi pred kojima se vodi postupak i koji trebaju preuzeti odgovornost za sudsku

odluku koju će donijeti mogu ocijeniti, s obzirom na posebnosti svakog slučaja, kako nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude tako i značaj pitanja koja postavljaju Sudu. Slijedom navedenoga, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Zajednice, Sud je u načelu obvezan donijeti odluku o njima (vidjeti osobito presude od 13. ožujka 2001., PreussenElektra, C-379/98, Zb., str. I-2099., t. 38., od 22. siječnja 2002., Canal Satélite Digital, C-390/99, Zb., str. I-607., t. 18., od 27. veljače 2003., Adolf Truley, C-373/00, Zb., str. I-1931., t. 21., od 22. svibnja 2003., Korhonen i dr., C-18/01, Zb., str. I-5321., t. 19., i od 29. travnja 2004., Kapper, C-476/01, Zb., str. I-5205., t. 24.).

- 20 Štoviše, iz te sudske prakse isto tako proizlazi da Sud može odbiti donošenje odluke o prethodnom pitanju koje postavi nacionalni sud samo ako je očito da traženo tumačenje prava Zajednice nije ni u kakvoj vezi s činjeničnim stanjem i predmetom glavnog postupka, ako je pitanje hipotetske naravi ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim ili pravnim elementima na temelju kojih bi mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja (vidjeti gore navedene presude PreussenElektra, t. 39., Canal Satélite Digital, t. 19., Adolf Truley, t. 22., Korhonen i dr., t. 20., i Kapper, t. 25.).
- 21 U ovom predmetu to nije slučaj. Iako iz spisa proizlazi da u trenutku donošenja naloga 14. rujna 1994. Omega još nije bila formalno sklopila ugovor o isporuci ili ugovor o franšizi s društvom s poslovnim nastanom u Ujedinjenoj Kraljevini, dovoljno je utvrditi da se tim nalogom, s obzirom na to da je njegov učinak usmjeren na budućnost i s obzirom na sadržaj zabrane koja se njime određuje, može ograničiti budući razvoj ugovornih odnosa između dviju stranaka. Stoga nije očito da pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev, koje se odnosi na tumačenje odredaba Ugovora kojima se jamči sloboda pružanja usluga i slobodno kretanje robe, nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka.
- 22 Prema tome, prethodno pitanje koje je postavio Bundesverwaltungsgericht valja proglasiti dopuštenim.

O prethodnom pitanju

- 23 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita, s jedne strane, je li zabrana određene gospodarske djelatnosti zbog razloga proizišlih iz zaštite temeljnih vrijednosti koje su utvrđene nacionalnim ustavom, kao što je u ovom slučaju ljudsko dostojanstvo, u skladu s pravom Zajednice i, s druge strane, podliježe li mogućnost koju države članice imaju da zbog tih razloga ograniče temeljne slobode zajamčene Ugovorom, a to su sloboda pružanja usluga i slobodno kretanje robe, uvjetu, kako bi se moglo pretpostaviti iz gore navedene presude Schindler, da se to ograničenje temelji na razumijevanju prava koje je zajedničko svim državama članicama.
- 24 Najprije valja utvrditi u kojoj mjeri ograničenje koje je utvrdio sud koji je uputio zahtjev može utjecati na slobodu pružanja usluga i slobodno kretanje robe koji su uređeni različitim odredbama Ugovora.
- 25 U tom pogledu valja utvrditi da osporeni nalog, kojim se Omega zabranjuje gospodarsko iskorištavanje njezina „laserdromea” u skladu s varijantom igre koju je razvio Pulsar i koja je zakonito stavljena na tržište u Ujedinjenoj Kraljevini, osobito u okviru sustava franšiza, utječe na slobodu pružanja usluga zajamčenu člankom 49.

UEZ-a kako pružateljima tako i primateljima tih usluga s poslovnim nastanom u drugoj državi članici. Osim toga, u mjeri u kojoj gospodarsko iskorištavanje varijante igre koju je razvio Pulsar uključuje uporabu posebne opreme, koja se isto tako zakonito nudi na tržištu u Ujedinjenoj Kraljevini, zabrana koja je nametnuta Omega takve je naravi da će Omega odvratiti od kupnje predmetne opreme, čime se krši slobodno kretanje robe osigurano člankom 28. UEZ-a.

- 26 Međutim, valja podsjetiti da, kada nacionalne mjere utječu na slobodu pružanja usluga i slobodno kretanje robe, Sud u načelu to ispituje u odnosu na samo jednu od tih dviju temeljnih sloboda ako je u predmetnim okolnostima jasno da je jedna od tih sloboda posve sporedna u odnosu na drugu i da joj je pridružena (vidjeti u tom smislu gore navedene presude Schindler, t. 22., i Canal Satélite Digital, t. 31., te presudu od 25. ožujka 2004., Karner, C-71/02, Zb., str. I-3025., t. 46.).
- 27 U okolnostima glavnog postupka aspekt slobode pružanja usluga prevladava u odnosu na aspekt slobodnog kretanja robe. Policijsko tijelo u Bonnu i Komisija Europskih zajednica s pravom opravdano su istaknuli da se osporenim nalogom ograničava uvoz robe samo u pogledu opreme koja je posebno namijenjena za zabranjenu varijantu laserske igre i da je to neizbježna posljedica ograničenja nametnutog u vezi s uslugama koje pruža Pulsar. Stoga, kao što je zaključila nezavisna odvjetnica u točki 32. svojeg mišljenja, nije potrebno neovisno ispitati usklađenost tog naloga s odredbama Ugovora kojima je uređeno slobodno kretanje robe.
- 28 U vezi s opravdanošću ograničenja slobode pružanja usluga koje je nametnuto nalogom od 14. rujna 1994., člankom 46. UEZ-a, koji se u ovom području primjenjuje na temelju članka 55. UEZ-a, dopuštena su ograničenja opravdana razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja. U ovom slučaju iz spisa proizlazi da je u obrazloženju, na koje se u vezi s donošenjem naloga o zabrani poziva policijsko tijelo u Bonnu, izričito navedena činjenica da je predmetna djelatnost opasnost za javni poredak. Osim toga, u članku 14. stavku 1. OBG NW-a isto se tako upućuje na opasnost za javni poredak, čime se policijska tijela ovlašćuju za poduzimanje potrebnih mjera za sprječavanje te opasnosti.
- 29 U ovom postupku nije sporno da je osporeni nalog donesen neovisno o državljanstvu pružatelja ili primatelja usluga obuhvaćenih ograničenjem. U svakom slučaju, budući da mjere za zaštitu javnog poretka pripadaju u područje primjene odstupanja od slobode pružanja usluga iz članka 46. UEZ-a, nije potrebno provjeriti primjenjuju li se te mjere bez razlike na nacionalne pružatelje usluga i pružatelje usluga s poslovnim nastanom u drugim državama članicama.
- 30 Međutim, mogućnošću države članice da se pozove na odstupanje predviđeno Ugovorom ne sprječava se sudski nadzor mjera za primjenu tog odstupanja (vidjeti presudu od 4. prosinca 1974., Van Duyn, 41/74, Zb., str. 1337., t. 7.). Osim toga, pojam „javnoga poretka” u kontekstu Zajednice treba usko tumačiti, osobito kad se njime opravdava odstupanje od temeljnog načela slobode pružanja usluga, kako njegov doseg ne bi mogla jednostrano određivati svaka pojedina država članica bez nadzora institucija Zajednice (vidjeti po analogiji sa slobodnim kretanjem radnika gore navedenu presudu Van Duyn, t. 18., i presudu od 27. listopada 1977., Bouchereau, 30/77, Zb., str. 1999., t. 33.). Iz navedenoga proizlazi da se na javni poredak moguće pozvati samo ako postoji stvarna i dovoljno ozbiljna prijetnja

temeljnomo interesu društva (vidjeti presudu od 14. ožujka 2000., *Église de scientologie*, C-54/99, Zb., str. I-1335., t. 17.).

- 31 Međutim, posebne okolnosti koje bi mogle opravdati primjenu pojma javnoga poretka mogu se razlikovati od zemlje do zemlje i od razdoblja do razdoblja. Stoga je nadležnim nacionalnim tijelima potrebno priznati marginu prosudbe u granicama koje postavlja Ugovor (vidjeti gore navedene presude Van Duyn, t. 18., i Bouchereau, t. 34.).
- 32 U predmetu u glavnom postupku nadležna su tijela procijenila da je djelatnost na koju se odnosio nalog o zabrani prijetnja javnom poretku jer je, u skladu s razumijevanjem koje prevladava u javnom mnijenju, gospodarsko iskorištavanje igara koje uključuju simuliranje ubijanja ljudi povreda temeljne vrijednosti zaštićene nacionalnim ustavom, naime povreda ljudskog dostojanstva. Prema mišljenju Bundesverwaltungsgerichta, nacionalni sudovi koji su odlučivali o predmetu dijelili su i potvrdili razumijevanje zahtjeva za zaštitu ljudskog dostojanstva na kojem se temelji osporeni nalog te stoga valja smatrati da je to razumijevanje u skladu s odredbama njemačkoga temeljnog zakona.
- 33 U tom kontekstu valja podsjetiti da prema ustaljenoj sudskoj praksi temeljna prava čine sastavni dio općih načela prava čije poštovanje Sud osigurava i da se Sud s tim ciljem nadahnjuje ustavnim tradicijama koje su zajedničke državama članicama i smjernicama koje su osigurane međunarodnim ugovorima o zaštiti ljudskih prava u čijem su sklapanju države članice sudjelovale ili čije su potpisnice. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ima poseban značaj u tom kontekstu (vidjeti osobito presude od 18. lipnja 1991., *ERT*, C-260/89, Zb., str. I-2925., t. 41., od 6. ožujka 2001., *Connolly/Komisija*, C-274/99 P, Zb., str. I-1611., t. 37., od 22. listopada 2002., *Roquette Frères*, C-94/00, Zb., str. I-9011., t. 25., i od 12. lipnja 2003., *Schmidberger*, C-112/00, Zb., str. I-5659., t. 71.).
- 34 Kao što navodi nezavisna odvjetnica u točkama 82. do 91. svoga mišljenja, pravnim poretkom Zajednice nesumnjivo se nastoji osigurati poštovanje ljudskog dostojanstva kao temeljnog načela prava. Stoga nema sumnje da je cilj zaštite ljudskog dostojanstva u skladu s pravom Zajednice, pri čemu u tom pogledu nije od značaja da načelo poštovanja ljudskog dostojanstva u Njemačkoj ima poseban status kao nezavisno temeljno pravo.
- 35 Budući da su Zajednica i njezine države članice dužne poštovati temeljna prava, zaštita tih prava legitiman je interes kojim se u načelu opravdava ograničavanje obveza određenih pravom Zajednice, čak i na osnovi temeljne slobode zajamčene Ugovorom kao što je sloboda pružanja usluga (vidjeti u vezi sa slobodnim kretanjem robe gore navedenu presudu *Schmidberger*, t. 74.).
- 36 Međutim, valja istaknuti da mjere kojima se ograničava sloboda pružanja usluga mogu biti opravdane razlozima javnog poretka samo ako su nužne za zaštitu interesa koji se njima nastoje osigurati i samo u mjeri u kojoj se ti ciljevi ne mogu ostvariti manje restriktivnim mjerama (vidjeti u vezi sa slobodnim kretanjem kapitala gore navedenu presudu *Église de Scientologie*, t. 18.).

- 37 U tom pogledu nije neophodno da mjera ograničavanja koju odrede tijela države članice odgovara razumijevanju koje je zajedničko svim državama članicama u pogledu točnog načina na koji će se zaštititi temeljno pravo ili legitiman interes. Iako je u točki 60. gore navedene presude Schindler Sud uputio na moralna, vjerska ili kulturna razmatranja zbog kojih države članice ograničavaju priređivanje lutrijskih i drugih novčanih igara, njegova namjera nije bila da spominjanjem tog zajedničkog razumijevanja oblikuje opći kriterij za ocjenjivanje proporcionalnosti nacionalnih mjera kojima se ograničava obavljanje gospodarske djelatnosti.
- 38 Suprotno tome, kako proizlazi iz ustaljene sudske prakse nakon gore navedene presude Schindler, nužnost i proporcionalnosti odredaba donesenih u tom području nisu isključene samo zato što je jedna država članica odabrala drukčiji sustav zaštite od onoga koji je donijela druga država (vidjeti u tom smislu gore navedene presude Läärä i dr., t. 36., i Zenatti, t. 34., te presudu od 11. rujna 2003., Anomar i dr., C-6/01, Zb., str. I-8621., t. 80.).
- 39 U ovom slučaju valja istaknuti, s jedne strane, da prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev zabrana gospodarskog iskorištavanja igara koje uključuju simulaciju djela nasilja protiv osoba, osobito prikazivanje ubijanja ljudi, odgovara razini zaštite ljudskog dostojanstva koja se nastoji osigurati nacionalnim ustavom na državnom području Savezne Republike Njemačke. S druge strane, isto tako valja utvrditi da zabranom samo jedne varijante laserske igre u kojoj je cilj pucati na ljudske mete i „igrati se ubijanja” osporeni nalog nije prekoračio ono što je nužno za postizanje cilja nadležnih nacionalnih tijela.
- 40 U tim se okolnostima nalog od 14. rujna 1994. ne može smatrati mjerom kojom se neopravdano narušava sloboda pružanja usluga.
- 41 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da pravu Zajednice nije protivno da gospodarska djelatnost koja se sastoji od gospodarskog iskorištavanja igara u kojima se simulira ubijanje ljudi podliježe nacionalnoj mjeri zabrane donesenoj s ciljem zaštite javnog poretka jer se tom djelatnošću krši ljudsko dostojanstvo.

Troškovi

- 42 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Pravu Zajednice nije protivno da gospodarska djelatnost koja se sastoji od gospodarskog iskorištavanja igara u kojima se simulira ubijanje ljudi podliježe nacionalnoj mjeri zabrane donesenoj s ciljem zaštite javnog poretka jer se tom djelatnošću krši ljudsko dostojanstvo.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: njemački.

RADNI PRIJEVOD